

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1930.

Andra kammaren.

Nr 1.

I enlighet med § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen sammanträdde andra kammaren till lagtima möte här i huvudstaden i den uti riksdagens hus för kammaren anordnade samlingslokalen.

Fredagen den 10 januari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Sammanträdet öppnades av representanten för Kristianstads län, herr **Hamilton**, såsom den ledamot, vilken bevisat de flesta riksdagar, med följande ord: Jämlikt grundlagens bud hälsar jag Eder, aktade ledamöter av riksdagens andra kammare, välkomna till årets lagtima möte.

Med berättigad tillfredsställelse kunna vi bekräfta, att vårt folk intager en framskjuten ställning bland Europas mindre nationer såsom ett föregångsfolk i kulturellt och socialt hänseende och även på det ekonomiska området. Men skola vi för framtiden kunna hävda denna vår ställning, få vi icke vila i våra hittills framgångsrika strävanden att höja bildningen och höja välmågan hos folket, ej minst bland dess djupa leder, och utan tvekan undanröja de hinder, som ställa sig i vägen för vårt arbete härför.

Vi böra icke med korslagda armar bevittna, hurusom vissa samhällsgrupper med stöd av penningens eller en stark sammanslutnings makt använda denna makt i själviska syften till förfång för andra svagare samhällsklasser. Statsmaktens plikt är att skydda den svage mot den starke.

Landets modernerings idkare och de av denna näring för sin utkomst beroende, bland dem småbrukarna, egnahemslänetagarna och lantarbetarna eller närmare hälften av landets befolkning sakna nöjaktigt ordnad avsättning för jordbrukets produkter och nedtyngas av svåra skattebördor och befinna sig därför i ett nödläge, för vars avhjälpande vi äro pliktiga ingripa.

Vi kunna icke stå till ansvar för bibehållandet av ett föråldrat, ojämnt och orättvist verkande skattesystem, som lägger utgifterna för sådana statsändamål, som folkundervisningen, fattigvården och landsvägskommunikationerna på primärkommunerna och vägdistriktet, varigenom de stora förmögenheterna i de kapitalstarka samhällena endast lindrigt beskattas, men däremot den mindre bemedlade befolkningen i de ekonomiskt svaga landsdelarna betungas av en skattebörd, som för dem är synnerligen tryckande, ett skattesystem, som i hög grad befördrar en pågående beklaglig avfolkning av landsbygdens äldsta kulturområden. Rättskänslan kräver, att skattebördorna läggas efter vars och ens förmåga att kunna bära dem, och en överföring på staten i vida större omfattning än som nu sker av utgifterna för folkskolan, fattigvården och vägväsendet torde vara ofrånkomlig och bör snarast av oss vidtagas.

Även andra frågor av stor social betydelse kräva sin snara lösning. Vi stå därför inför en arbetstyngd riksdag. Men då vi säkerligen alla äro besjälade av en varm önskan att tjäna vårt folk, skulle vi då icke kunna, i enighetens tecken och med åsidosättande av mera teoretiska spörsmål, inrikta vår handlingskraft på att lösa de frågor, som djupast ingripa i folkets dagliga liv och sålunda göra vårt arbete mera fruktbarande till gagn för folk och fosterland?

Jag frambär ånyo till Eder, aktade ledamöter av kammaren, en välkomsthälsning och förklarar dess första plenum öppnat.

§ 2.

Herr ordföranden tillkännagav, att han anmodat undertecknade att föra protokollet, till dess sekreterare hunnit utses, ävensom att kanslibiträden och vaktbetjäning blivit till erforderligt antal av honom för tillfället antagna; och blevo på framställd proposition dessa åtgärder av kammaren godkända.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren ankomna protokoll angående den i § 32 riksdagsordningen föreskrivna fullmaktsgranskningen:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 3 januari 1930.

I anledning av stadgandet i § 32 riksdagsordningen hade statsrådet och chefen för justitiedepartementet anmodat tre bland de av riksdagen valda fullmäktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret att närvara vid den granskning av riksdagsmannafullmakter, som skulle inför departementschefen företagas, innan årets lagtima riksdag sammanträdde; och infunno sig nu av fullmäktige i riksbanken herrar E. Kristensson, L. Widell och M. Fehr samt av fullmäktige i riksgäldskontoret herrar K. E. H. Hildebrand, C. G. Ekman och P. Albin Hansson.

Till justitiedepartementet hade insänts fullmakter för 3 personer, vilka vid nya röstsammanräkningar blivit utsedda såsom ledamöter av riksdagens andra kammare i stället för avgångna ledamöter av samma kammare.

Vid granskning av fullmakterna framställdes icke någon anmärkning mot desamma.

Protokoll över granskningen jämte förteckning å de granskade fullmakterna skulle tillika med dessa översändas till andra kammaren.

I ämbetet:

Gösta Siljeström.

Den i protokollet omförmälda förteckningen var av följande lydelse:

Förteckning å ledamöter av riksdagens andra kammare enligt fullmakter granskade inför chefen för justitiedepartementet den 3 januari 1930.

Hallands län.

1. Nämndemannen Linus Andersson i Lindome.

Göteborgs stad.

2. Bageriarbetaren Algot Nathanael Sjöström.

Västernorrlands län.

3. Sågverksarbetaren Ernst Berg i Eriksdal.

§ 4.

Företogs upprop av kammarens ledamöter, därvid herr Wachtmeister befanns frånvarande.

Herr ordföranden tillkännagav, att från herr Wachtmeister inkommit läkarbetyg, utvisande att han på grund av sjukdom vore i behov av ledighet från riksdagsarbetet för en tid av tills vidare minst tre veckor från den 8 innevarande januari.

§ 5.

Anställdes val av talman i kammaren; och befanns efter valets utgång hava till talman blivit utsedd herr *Eriksson* i Grängesberg med 220 röster.
1 röst tillföll herr Hamilton.

§ 6.

Vidare företogs val av förste vice talman; och utsågs därvid herr *Hamilton* med 157 röster.

Herr Nilsson i Bonarp erhöll 5 röster.

§ 7.

Vid härpå anställt val av andre vice talman blev därtill vald herr *Nilsson* i Bonarp med 130 röster.

1 röst tillföll herr Hamilton.

§ 8.

Ålderspresidenten överlämnade ordförandeklubban till herr talmannen och yttrade därvid: Herr talman! Å andra kammarens vägnar överlämnar jag till Eder talmansklubban. För oss är det glädjande att återse Eder i talmansstolen. Vi äro förvissade om, att Ni med samma skicklighet och samma oväld som hittills kommer att leda våra förhandlingar. Vi hoppas och äro övertygade om, att det skall bli till gagn för vårt arbete. Vi hoppas också få åtnjuta samma tillmötesgående och samma vänsällhet som hittills från Eder sida. Välkommen, herr talman!

Herr **talmannen** hälsade därefter kammaren med följande ord: Mina damer och herrar! När kammaren i dag samlas till sitt betydelsefulla värv, sakna vi tre av våra kamrater vid fjolårets riksdag. De ha, som vi alla veta, avsagt sig mandatet, och deras platser äro fyllda av nya män. Jag hälsar Eder alla välkomna till årets riksdag, och särskilt riktar jag denna välkomsthälsning till de nykomna ledamöterna.

Våra dagars rikt pulserande andliga och ekonomiska liv skapar ständigt nya arbetsuppgifter för statsmakterna. På samhällslivets alla områden framträda oavslätligen nya och ökade behov av statens stödjande och reglerande ingripande. Det är därför hopplöst att tänka sig, att riksdagens arbetsbörda skall minskas. För riksdagen gäller det i stället att aktgiva på dessa förhållanden och söka finna de bästa och rationellaste metoder för arbetet.

Det är ännu fördolt vilka större lagstiftningsärenden, som komma att föreläggas årets riksdag, men helt säkert kommer icke årets riksdag att bliva mindre arbetstyngd än de föregående. Jag är övertygad om, att kammaren med samma omsorg som förut skall gripa sig an med frågornas behandling och att samarbetet mellan ledamöterna skall bliva lika personligen angenämt, som det alltid varit.

Å egna och vice talmännens vägnar ber jag att till Eder alla få uttala vårt värdsamma tack för det stora förtroende, som genom valet visats oss.

Till alla kammarens ledamöter ber jag personligen att få ställa en värdsam anhållan om överseende med de brister, som otvivelaktigt komma att förefinnas vid mitt utövande av talmansbefattningen.

§ 9.

Det i § 4 omnämnda sjukbetyget för herr Wachtmeister, som nu ånyo föredrogs, lades till handlingarna.

§ 10.

Föredrogs åter det under § 3 här ovan intagna protokollet, varefter kammaren beslöt att, med godkännande av de däri omnämnda fullmakterna, lägga protokollet till handlingarna.

§ 11.

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att genast företaga val av sekreterare, varefter det sålunda beslutade valet företogs; och befanns efter valsedlarnas öppnande och uppräknings valet hava så utfallit, att till sekreterare utsetts juris utriusque och filosofie kandidaten Per Cronvall med 128 röster.

Sedan sekreteraren på kallelse inställt sig, meddelade herr talmannen honom underrättelse om valets utgång samt hälsade honom välkommen.

Protokollsföringen övertogs härefter av sekreteraren.

Arthur Engberg.

Birger Christenson.

§ 12.

Till talarpåstol för ledamöter, som kunde vilja därav begagna sig, anvisades på herr talmannens förslag den för ändamålet anordnade, på högra sidan om talmansbordet befintliga påstolen.

§ 13.

Herr talmannen meddelade, att till kammarens förfogande överlämnats ett antal inträdesbiljetter till rikssalen vid riksdagens öppnande, och hemställde, att fördelning av dessa biljetter finge ske genom kammarens kansli med iakttagande, att de för ledamöterna från var och en av rikets valkretsar avsedda biljetterna utlämnades till valkretsens äldste närvarande representant, som sedermera finge ombesörja den vidare utdelningen.

Detta förslag blev av kammaren bifallet.

I samband härmed tillkännagav herr talmannen att från riksmarskalksämberet inkommit en skrivelse, innefattande, bland annat, att under nu pågående restaureringsarbeten i rikssalen delar av salens läktare borttagits, vadan inträdesbiljetternas antal vid riksdagens högtidliga öppnande avsevärt minskats.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12.13 e. m.

In fidem:
Per Cronvall.

Lördagen den 11 januari.

Kl. 10.30 f. m.

§ 1.

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att vid plenum nästkommande måndag företaga val av tre ledamöter att deltaga i talmansöverläggningarna, två ledamöter att hava inseende över riksdagens kansli, åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning samt tre ledamöter att handhava vården om kammarens ekonomiska angelägenheter.

§ 2.

Vidare beslöt kammaren, likaledes på förslag av herr talmannen, som förmälde sig hava om tiden för valen samrått med första kammarens talman, att företaga val av ledamöter i de ständiga utskotten samt i utrikesnämnden tisdagen den 14 och av suppleanter i samma utskott och nämnd onsdagen den 15 innevarande januari.

Ordet begärdes nu av herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta att tillsätta suppleanter i de ständiga utskotten till ett antal av fyra över de ordinarie ledamöterna i varje särskilt utskott.

Denna hemställan bifölls av kammaren.

§ 3.

Herr talmannen och kammarens ledamöter avgingo kl. 10.45 till slottskapellet, varest riksdagspredikan hölls. Efter slutad gudstjänst begav sig kammaren till rikssalen. Hans Maj:t Konungen öppnade där riksdagen med ett tal, varefter hans excellens herr statsministern Lindman uppläste Kungl. Maj:ts berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit.

Efter det första kammarens talman framfört första kammarens undersåtliga fördrnad, framträdde **andra kammarens talman** och yttrade:

Eders Majestät!

Andra kammaren uttalar en förhoppning om, att förmälningen mellan prinsessan Märta och Norges kronprins måtte komma att stärka bandet mellan de två folken.

Krigets oerhörda fador och kulturförstörande verkningar mana med eldskrift alla folk att med allvar och beslutsamhet träda in för en internationell ordning, som bjuder att alla tvister mellan folken skola avgöras genom fredliga medel. Andra kammaren har med tillfredsställelse av Eders Maje-

ståts tal erfarit, att för riksdagen kommer att framläggas förslag om godkännande av internationella överenskommelser om förbud mot användande i krig av giftiga gaser och om kontroll över den internationella handeln med krigsmateriel.

I stort sett är vårt lands ekonomiska ställning mycket god. En stor del av befolkningen lever likväl i mycket tryckta och bekymmersamma ekonomiska förhållanden. Många av jordbruksnäringens utövare kämpa otvivelaktigt med stora ekonomiska svårigheter, och för mellersta och norra Sveriges skogsarbetande befolkning te sig försörjningsmöjligheterna synnerligen mörka.

De av Eders Majestät berörda frågor rörande jordbruksnäringen och andra samhällsangelägenheter, som komma att föreläggas riksdagen, är jag förvissad om att andra kammaren kommer att ägna en noggrann prövning med aktgivande på vad landets och folkets väl kräver.

Andra kammaren uttalar inför Eders Majestät sin undersåtliga vördnad.

Talmännen fingo härefter vardera mottaga ett exemplar av Kungl. Maj:ts proposition, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1930—1931, varefter ceremonien på rikssalen avslutades; och åtskildes andra kammaren vid utgåendet från rikssalen, enligt beslut fattat före avgången från dess samlingsrum.

In fidem
Per Cronvall.

Måndagen den 13 januari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Borell* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 2, angående försäljning av postverkets fastighet i Trollhättan.

Denna proposition bordlades.

§ 2.

Jämlikt beslut nästlidna lördag företogs nu val av tre ledamöter att deltaga i talmansöverläggningarna; och blevo därtill utsedda:

herr *Ekman*,
» *Hansson* i Stockholm och
» *Magnusson* i Tumhult,

envar med 150 röster.

§ 3.

Herr statsrådet *Bismark* överlämnade Kungl. Maj:ts skrivelse den 3 innevarande januari med tillkännagivande, att Kungl. Maj:t förordnat statsrådet *Einar August Beskow* att under innevarande lagtima riksdag utöva den befattning med riksdagsärenden, som jämlikt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet.

Kammaren beslöt att lägga nämnda skrivelse till handlingarna samt att underrättelse om innehållet i skrivelsen skulle meddelas vederbörande utskott och de ledamöter, som hava inseende över riksdagens kansli.

§ 4.

Anställdes val av de två ledamöter, vilka jämte två ledamöter av första kammaren skulle hava inseende över riksdagens kansli; och blevo därtill valda:

herr *Christenson* och
» *Eriksson* i Stockholm,

envar med 93 röster.

§ 5.

Vid härefter företaget val av åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning blevo därtill utsedda:

herr *Alströmer*,
» *Borg*,
» *Eriksson* i Stockholm,
» *Jönsson* i Revinge,
» *Magnusson* i Skövde,
» *Olsson* i Kullenbergstorp,
» *Olsson* i Mora och
» *Sävström*,

envar med 58 röster.

§ 6.

Slutligen anställdes val av tre ledamöter att handhava värden om kammarens ekonomiska angelägenheter; och blevo därtill valda:

herr *Holmström*,
» *Jansson* i Edsbäcken och
» *Bäcklund*,

envar med 37 röster.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag angående de i paragraferna 2 och 4—6 här ovan omnämnda valen.

§ 8.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Törnkvist* i Karlskrona:

nr 1, om årliga understöd åt vissa änkor efter arbetare vid flottans beklädnadsverkstad och varv i Karlskrona; och

nr 2, om årligt understöd åt förre arbetsledaren vid telegrafverket Håkan Alfred Olssons änka;

herr *Magnusson* i Kalmar,

nr 3, om årligt understöd åt e. o. förrådsbokhallaren Carl Johan Johanssons änka;

herr *Olsson* i Kullenbergstorp *m. fl.*:

nr 4, angående visst företräde för svenska jordbruksprodukter vid upphandling för statens behov; och

nr 5, angående märkningstvång för importerade lantbruksprodukter; herr *Johansson* i Brånalt *m. fl.*, nr 6, om importtull å havre; herrar *Ericsson* i Sörsjön och *Olsson* i Rödningsberg, nr 7, om anslag till byggande av ödebygdsvägar i vissa län; samt herr *Spångberg m. fl.*, nr 8, angående vissa ändringar i lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Nämnda motioner bordlades.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

Kungl. Maj:ts sistlidna lördag på rikssalen avlämnade proposition, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov;

Kungl. Maj:ts på rikssalen upplästa berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit;

riksdagens år 1929 församlade revisorers berättelse: om den år 1929 av dem verkställda granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning;

angående riksbanken; och om granskning av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning; justitieombudsmannens ämbetsberättelse samt tryckfrihetskommitténs berättelse; och militieombudsmannens ämbetsberättelse.

§ 10.

Ordet lämnades härefter till herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag hemställer, att kammaren måtte besluta, att Kungl. Maj:ts proposition nr 1 uppföres sist på föredragningslistan till morgondagens plenum.

Denna hemställan bifölls.

§ 11.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 12.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Ledamoten av andra kammaren riksdagsman Erik Nygren är för närvarande och minst en vecka framåt på grund av sjukdom, influensa med lungkatarr, förhindrad deltaga i riksdagsarbetet, vilket härmed intygas på heder och samvete.

Ålsten den 11 januari 1930.

Curt Gyllenswärd,
med. dr.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11.33 f. m.

In fidem
Per Cronvall.